

АУДИТ СИСТЕМ ЕКОЛОГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

Омельяненко Ю.О., студентка, **Шевченко Т.І.**, к.е.н.

Сумський державний університет (м. Суми, Україна)

Основними напрямками сучасної соціально-екологічної політики є екологізація суспільного виробництва та забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності населення та природних екосистем. Здійснення екологізації виробництва, раціонального використання та збереження природних ресурсів потребує формування екологічно орієнтованого господарського механізму природокористування та економіки в цілому.

На сьогодні соціально-екологічні проблеми економічного розвитку України належать до числа найбільш гострих. Згідно з оцінками закордонних спеціалістів, втрати від неефективного природокористування складають 15-20 % національного доходу і є найбільшими в світі. На думку Є.В. Мішеніна [1], для зменшення цих втрат необхідно підвищити еколого-економічний рівень виробництва. Автором зазначено, що регулювання екологізації природокористування відноситься до основних функцій управління поряд з плануванням, організацією, стимулюванням і контролем.

Важливу роль у підвищенні еколого-економічного рівня виробництва відіграє аудит систем екологічного менеджменту (СЕМ), а також сертифікація СЕМ.

Багато зарубіжних підприємств провели екологічні "перевірки" або "аудити", щоб оцінити екологічну складову своєї діяльності. Однак самі по собі такі аудити не можуть бути достатніми для підвищення еколого-економічного рівня виробництва. Для забезпечення ефективності зусиль вони повинні здійснюватися в межах структурованої системи менеджменту довкілля і бути інтегрованими в загальну діяльність з управлінням [2].

На сьогодні діяльність в області екологічного менеджменту знайшла широке практичне розповсюдження у всіх розвинутих країнах, а також у деяких країнах, які розвиваються. Так, наприклад, в Норвегії 350 підприємств сертифіковано на відповідність стандартам ISO 14000, в Бельгії – 303, в Угорщині – 637, Великобританії – 2917, Франції – 2344.

Для України це питання є надзвичайно актуальним. Практичні роботи із сертифікації систем екологічного менеджменту розпочалися в кінці 90-х рр. ХХ ст. [3]. Вітчизняні підприємства, виходячи на світовий ринок, не можуть конкурувати з закордонними підприємствами, які мають відповідні сертифікати. Тому запровадження системи еко-аудиту та збільшення темпів сертифікації приведе до підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника та зменшенню негативного впливу на навколишнє природне середовище.

В Україні на рівні підприємств ще не створені всі необхідні умови для сертифікації систем екологічного менеджменту. Впровадження і розвиток аудиту СЕМ потребує нормативно-правового забезпечення на достатньому рівні, інституційна інфраструктура підтримки аудиту СЕМ, що забезпечує підготовку фахівців в області еко-менеджменту і аудиту, їх атестацію, а також сертифікацію і

реєстрацію підприємств, що впровадили аудит СЕМ, – практично відсутня. Разом з тим, керівники підприємств в повній мірі не усвідомлюють ту користь, яку може дати аудит СЕМ для підприємств.

Для розвитку екологічного аудиту в Україні, на нашу думку, необхідно зробити наступні кроки:

- розвинути нормативно-правову базу щодо впровадження екологічного аудиту на підприємствах;
- адаптувати принципи організації екологічного аудиту, що застосовуються закордоном, для вітчизняних підприємств;
- популяризувати ISO 14000 через публікацію текстів стандартів;
- впровадити національну систему екологічної сертифікації і маркування продукції [4];
- забезпечити підтримку з боку державних органів і надати відповідні пільги підприємствам, на яких проводиться екологічний аудит і які виконують надані еко-аудиторами рекомендації;
- підготувати спеціалістів для проведення екологічного аудиту на підприємствах.

Враховуючи значний рівень деградації довкілля, викликаного в першу чергу промисловим виробництвом, еко-аудит стає тим рушієм, що допоможе гармонізувати зв'язок промисловість-довкілля і спрямовуватиме Україну в русло сталого розвитку. Запровадження екологічного аудиту в країні забезпечить мінімізацію негативного впливу діяльності підприємств і продукції на навколишнє середовище.

1. Мишенин Е.В. Экономический механизм экологизации производства / Е.В. Мишенин, Б.А. Семенов, Н.В. Мишенина – Сумы: ИПП "Мрія-1" ЛТД, 1996. – 140 с.

2. Державний стандарт України системи управління навколишнім середовищем. – К.: Держстандарт України, 1998. – 228 с.

3. Кравець П. Інструменти сталого управління / П.Кравець – Деревообробник. – 2001. – № 20. – с. 2-3.

4. Шевчук В.Я. Екологічне управління: підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський – К.: Либідь, 2004. – 432 с.

Економічні проблеми сталого розвитку : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті проф. Балацького О.Ф., м. Суми, 24-26 квітня 2013 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко. — Суми : СумДУ, 2013. — Т.2. — С. 168-170.